

УДК 75.052.071.1(477) «19» Малишко

Цитування:

Горпинич Ю. С. Специфіка становлення та розвитку художньої манери Миколи Малишка (1961–1967 рр.). *Культура і сучасність : альманах*. 2021. № 1. С. 187–193.

Горпинич Юрій Станіславович,
аспірант кафедри теорії та історії мистецтва
Національної академії образотворчого
мистецтва і архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1039-6427>
yurii.horpunych@gmail.com

Horpunych Yu. (2021). The specifics of the formation and development of the artistic style of Mykola Malysenko (1961–1967). *Kultura i suchasnist : almanakh*, 1, 187–193 [in Ukrainian].

СПЕЦИФІКА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ МАНЕРИ МИКОЛИ МАЛИШКА (1961–1967 РР.)

Мета дослідження. У статті виявлено основні чинники, які вплинули на становлення і розвиток художньої манери Миколи Малишка в контексті культурно-мистецьких процесів 1960-х рр. **Методологія** дослідження. При написанні статті поєднано наступні наукові методи: аналітичний, системний, історико-культурний та контекстуальний, порівняльного та мистецтвознавчого аналізу. Їх використання дало змогу дослідити період навчання Миколи Малишка в Київському державному художньому інституті у 1961–1967 рр., окреслити коло спілкування митця, а також визначити характерні особливості його творчої манери. **Наукова новизна.** Робота є першою фіксацією у мистецтвознавчому дискурсі невідомих фактів творчої біографії Миколи Малишка. **Висновки.** Протягом досліджуваного періоду Малишко пробує себе в якості живописця-станковиста, живописця-монументаліста (мозаїчиста), скульптора. З відомих нині джерел, а саме – «Свобода, як виявляється, – це воля для сваволі... [бесіда Олени Єгорушкіної та Павла Гудімова з художником М. О. Малишко та його дружиною Н. М. Денисовою], с. Малютянка, Київської обл., 2012–2013 рр.», встановлено, що основними чинниками, які вплинули на становлення і розвиток художньої манери Миколи Малишка 1960-х рр. були намагання відійти від методів соціалістичного реалізму у творчості. Це унаочнюють: мозаїчний портрет Т. Г. Шевченка, виконаний 1961 р.; виставки в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка 1963–1964 рр.; розробка у 1967 р. сценографії з нагоди 70-річного ювілею Леся Курбаса, які він реалізував спільно з колегами Віктором Григоровим та Віктором Пономарьовим у період навчання в Київському державному художньому інституті та в етюдах з літніх студентських практик у 1962 та 1964 рр., які митець вважає знаковими у становленні особистої творчої манери.

Ключові слова: Микола Малишко, клуб творчої молоді «Сучасник», шістдесятники, Київський державний художній інститут, художня манера, монументальне мистецтво.

Horpunych Yurii, PhD student of the Department of Theory and History of Arts, National Academy of Fine Arts and Architecture

The specifics of the formation and development of the artistic style of Mykola Malysenko (1961–1967)

The purpose of the article. The article identifies the main factors that influenced the formation and development of Mykola Malysenko's artistic style in the context of the cultural and artistic processes of the 1960s. **Methodology.** The following scientific methods are combined: analytical, systematic, historico-cultural, contextual, comparative, and art analysis. The use of these methods allowed us to investigate the period of study of Mykola Malysenko at the Kyiv State Art Institute in 1961–1967, to outline the circle of communication of the artist, as well as to determine the characteristic features of his creative style. **Scientific novelty.** The work is the first fixation of unknown facts from the creative biography of Mykola Malysenko. **Conclusions.** During the studied period, Malysenko tries himself as an easel painter, monumental painter (mosaic), sculptor. After analyzing the currently existing information, namely «Svoboda, yak vyivliaietsia, – tse volia dlia svavoli... : [besida Oleny Yehorushkinoi ta Pavla Hudimova z khudozhnykom M. O. Malysenko ta yoho druzhynoiu N. M. Denysovoiu], s. Maliutianka, Kyivskoi obl., 2012–2013 rr.», we can confidently assert that the main factors that influenced the formation and development of Mykola Malysenko's artistic style in the 1960 s, were active participants in the activities of the club of creative youth «Suchasnyk» and attempts to move away from the methods of socialistic realism in art. This is clearly illustrated by: a mosaic portrait of T. G. Shevchenko made in 1961; exhibitions at the Taras Shevchenko Kiev State University 1963–1964; the development in 1967 of scenography on the occasion of the 70th anniversary of Les Kurbas, which he implemented together with colleagues Viktor Grigorov and Viktor Ponomarev during his studies at the Kiev State Art

Institute and in sketches from summer student practice in 1962 and 1964, that the artist himself considers significant in the formation of personal creative style.

Key words: Mykola Malysko, «Suchasnyk» creative youth club, the Sixtiers, Kiev State Art Institute, creative manner, monumental art.

Актуальність теми дослідження. Микола Малишко – один із найвидатніших українських сучасних художників, творчий шлях якого розпочався наприкінці 1950-х рр. Це був час активізації діяльності творчої молоді всього СРСР в культурно-мистецькій сфері. На цей час припали студентські роки Миколи Малишка, який увійшов у рух шістдесятників та був одним із тих, хто формував образ українського альтернативного мистецтва часів СРСР та сучасного українського мистецтва згодом.

Аналіз досліджень і публікацій. Наразі у вітчизняному дискурсі історії мистецтва відсутні дослідження раннього періоду творчості Миколи Малишка, коли в атмосфері шістдесятництва було сформовано його художню манеру.

Метою статті є виявлення основних чинників, які вплинули на становлення і розвиток художньої манери Миколи Малишка в контексті культурно-мистецьких процесів 1960-х рр.

Виклад основного матеріалу. Микола Олексійович Малишко народився 15 лютого 1938 року (за іншими даними 19 грудня 1937) в с. Знаменівка Новомосковського району Дніпропетровської області. У великій родині Малишків виросло троє художників: Микола, його брати Антон і Петро. Мистецтво та творчість із раннього дитинства приваблювали майбутнього митця [12, 9; 3, 177]. У 1953 році, коли Миколі було п'ятнадцять, він їде до Калінінграда, де в той час мешкав його старший брат Антон, котрий працював художником-оформлювачем, виготовляв вивіски та різноманітні шрифтові тексти для закладів торгівлі. З грудня 1954 по червень 1956 року Микола неофіційно працював помічником Антона Малишка [12, 9] Тут він робить багато копій творів мистецтва різних авторів і жанрів (зокрема: «На півночі дикій» І. Шишкіна та «Відлига» Ф. Васільєва), ходить разом з братом на етюди [12, 9]. Так майбутній художник отримав перший досвід в малярстві, що визначає його подальший творчий розвиток.

У 1956 р. Микола Малишко вступив до Дніпропетровського державного художнього училища на відділення живопису. Вже у перші

місяці навчання його хвилювали догматичні підходи до творчого процесу. У 1961 році Малишко взяв участь у виставці, присвяченій 100-річчю з дня смерті Т. Г. Шевченка, створивши невелику портретну мозаїку з різнокольорового граніту. Тоді ж він вперше стикнувся з цензурою, дізнавшись, що його роботу не допущено до показу Спілкою художників через надмірну «формалістичність». Упродовж навчання в училищі викладачами Миколи Малишка були: М. С. Погребняк (1885–1965), А. С. Куко (1904–1971), Г. Г. Чернявський (1924–1981), М. І. Родзін (1924–1978), Я. П. Калашник (1927–1967), І. Б. Шутуров (1908–?), кожен з яких прищепив студенту сумнівне ставлення до навчання, автентичність та індивідуальність, розуміння кольору, вміння працювати з різними матеріалами (акварель, олійний живопис, графічні техніки), технології ґрунтування полотен та нанесення фарб. Тут вперше у М. Малишка з'являється досвід написання красвидів, полотен великого розміру. Завдяки Я. Калашнику хлопець знайомиться з конструктивізмом та західноєвропейським напрямком у живописі [3, 2]. Захистивши в 1961 р. диплом – картину на полотні в техніці олійного живопису, що відзначалася чіткою побудовою та виразною кольоровою гамою (рис.1), Малишко вирушив до Києва, де склав іспити до КДХІ.

Рис. 1. Микола Олексійович Малишко на тлі ескізу дипломної роботи «Свинарки». 1961. Фото з сімейного архіву родини Малишків.

Високий рівень художньої школи Дніпропетровського училища та навички, які отримав майбутній митець під час навчання, дали можливість Малишко вступити на

відділення монументального живопису. Потрапивши до майстерні професора Олександра Івановича Сиротенка (1897–1975), він відчув значну професійну та особисту підтримку з боку наставника та отримав змогу розвивати свій «конструктивізм».

Подальшому розвитку авторської манери митця в стінах Інституту сприяв І. Н. Штільман (1902–1966), котрий був його першим викладачем та вчителем в КДХІ. Ілля Нісович, колишній ректор КДХІ та керівник пейзажної майстерні (1948–1959), досить добре й поблажливо ставився до «експериментів» хлопця.

У ці роки надзвичайно важливим фактором становлення та професійного зростання майбутнього живописця було знайомство з іноземною мистецькою літературою, а через неї – із західними художниками. Саме з книжок він дізнається про французьких імпресіоністів; творчість Василя Кандинського та Пабло Пікассо (як основоположника кубізму), які впливають на композиційну і живописну концепцію його окремих творів. Це стало переворотом в його свідомості. Він відкрив для себе той факт, що різні люди можуть бачити і творити по-різному.

Для цього періоду живописної творчості М. Малишка характерні прийоми, що притаманні для кубізму, а саме: використання чистих кольорів, площинність зображення предметів, що підкреслена широкими лініями. Яскраві та чисті кольори передають неймовірне натхнення та захоплення автора природою. Згадуючи ті часи, художник зауважує: «Період написання цих етюдів пов'язується з моїм душевним піднесенням, коли вся життєва інтенція відкрила мені єдність мене – людини, зі світом через подібність з рослинним живим світом» [7, 12].

Цей ключовий час у становленні творчої манери Миколи Малишка, став основою для подальшого розвитку його мистецького стилю. Він ознаменований цілковитим відходом від методу соціалістичного реалізму. Роботи, створені під час літніх практик 1962 та 1964 рр., є найбільш ранніми самостійними живописними творами Малишка. Вони виконані на картоні в техніці олійного живопису [7, 3–4] (рис. 2–3).

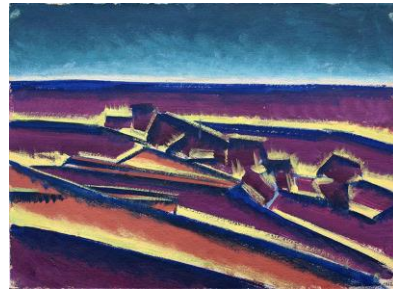

Рис. 2. М. Малишко. Горизонт. 1962. Картон, олія. 49х35. Власність художника.

Рис. 3. М. Малишко. Вирощені дерева. 1964. Картон, олія. 35х49. Власність художника.

Етюди цілком формалістичні, їм притаманний декоративізм. Малишко використовує контрастні чисті кольори, що надає виразності формі зображуваних об'єктів. Дуже часто він окреслює предмети насиченими кольоровими лініями, таким чином, акцентуючи на них увагу. Проблематика кольору з роками не втратила для митця своєї актуальності й проходить червоною ниткою крізь весь живописний доробок майстра.

Оскільки вже на перших курсах інституту він був вражений песимістичною атмосферою, що панувала в його стінах, а попереду було ще п'ять років навчання, художник почав сумніватись у необхідності такої освіти. Не закінчивши літньої практики, 1962 р. студент їде до Дніпропетровська (нині Дніпро), де на той час перебувала його дружина Ніна та маленька донька Оксана. Упродовж наступного року юнак працював з архітекторами над оформленням вітрин та публічних просторів міста.

Час, проведений поза навчанням, дав майбутньому митцю можливість переосмислити своє минуле. Він не припиняє спілкування з київськими художниками-однодумцями Петром Котом, студенткою з В'єтнаму Кім Бач та іншими. Зрештою, порадившись з дружиною, він приймає рішення повернутись до навчання.

З другої половини 1950-х р. монументальне мистецтво в УРСР набуває нових форм та активно розвивається. Осторонь цих процесів не залишається й КДХІ – один з основних мистецьких закладів того часу. Враховуючи той факт, що більшість молодих художників-монументалістів навчалась на різних факультетах інституту, де методика викладання була спрямована на створення станкових творів мистецтва, повторне відкриття майстерні монументального живопису було досить актуальним. Процес відновлення роботи монументально-декоративної майстерні розпочався на початку 60-х і тривав упродовж кількох років. Так, у листуванні з вищими органами влади ректор Інституту професор О. Олійник звітує: «Колегії Міністерства культури УРСР від 9 липня 1963 р. Київський Державний художній інститут приступив до організації учбово-творчих майстерень в галузі монументально-декоративного живопису» [9, 71]. А вже у 1965 р. монументальний живопис входить до затвердженого Міністерством культури УРСР плану прийняття студентів на 1965–1966 навчальний рік [9, 8].

Підготовка до відкриття супроводжувалась перешкодами різного характеру. Монументально-декоративна майстерня потребувала нового устаткування та відповідних матеріалів [9, 48; 10, 71, 74–75]. Іншим важливим питанням був викладацький склад. Оскільки досвід у викладанні монументального живопису в КДХІ був перерваний, до викладання запросили молодих випускників монументальної майстерні Ленінградського інституту живопису ім. І. Ю. Рєпіна – Н. І. Вергун та І. М. Сальцева. Їхню фахову підготовку високо оцінили професор В. І. Касіян, академік В. А. Серов та інші [9, 52, 127].

Очолити відновлену майстерню випускник КДХІ В. А. Чеканюк. Він навчався на факультеті живопису (1945–1952) у В. Пузиркова, М. Хмелька, С. Григор'єва [6, 192]. Принципи його викладання базувались на довірі, демократичності, підтримці унікальності кожного студента. Керівник майстерні давав достатній рівень свободи студентам, за умови переконливої та відповідальної роботи з їхнього боку [8, 4]. Саме Чеканюк доклав значних зусиль для становлення навчально-творчої майстерні монументального живопису. Викладачі самостійно розробляли навчальну програму

[13, 3; 3, 279–280; 12, 2]. Перший випуск після відновлення її роботи під керівництвом В. Чеканюка (1967) показав позитивні результати. Його випускники – М. О. Малишко, В. Ф. Григоров, О. В. Кожеков одразу зарекомендували себе як фахівці.

Всі випускники-монументалісти – В. Григоров, В. Пономарьов, О. Кожеков і М. Малишко працювали над проектом художнього монументального бачення Київського хореографічного училища. Кілька разів вони показували міністру культури Р. В. Бабійчуку ескізи майбутніх мозаїчних творів в архітектурі школи. Кожен студент робив свої частини композицій.

Для виготовлення цих монументальних панно студенти знаходили кольорове каміння, з якого робили кубики. Саме з навичками роботи у цій техніці був пов'язаний дипломний проект Миколи Малишка, який він успішно захистив у тому ж 1967 р. Ця композиція під назвою «Танок» була доповнена фрескою в кесоні на тинку «Хлопчик грає на сопілці, коло нього люди»¹.

У 1961 р. Микола Малишко розпочав активну діяльність як член клубу творчої молоді «Сучасник» (далі – КТМ), що був заснований на початку 1960-го року (за іншими даними: наприкінці 1959 р.) за ініціативою ЦК ЛКСМУ та особисто її секретаря Тамари Главак. Клуб функціонував у приміщенні кінозалу Жовтневого палацу у Києві. Головою було обрано режисера Леся Танюка. Клуб поділявся на п'ять секцій за інтересами: письменницька, художня, музична, кіно, театральна. При ньому діяв джазовий ансамбль, «Другий український театр». Членами клубу були Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Іван Світличний, Василь Симоненко, Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Станіслав Тельнюк, художники: Алла Горська та її чоловік Віктор Зарецький, Опанас Заливаха, Людмила Семикіна, Галина Севрук, Галина Зубченко, а також студенти київських вишів [1, 356].

Малишко товаришував з Віктором Зарецьким, Опанасом Заливахою, Борисом Плаксієм, Іваном Литовченком, Марією Литовченко, Іваном-Валентином Задорожним, Надією Задорожною, був знайомий з Іваном Гончаром, Петром Гончаром, Олександром Фисуном, Олександром Невечерею, Василем Перевальським.

13 грудня 1963 р. трагічно загинув один

з учасників КТМ Василь Симоненко. З ініціативи його друзів Алли Горської, Віктора Зарецького, Івана та Надії Світличних було організовано конкурс на проєкт пам'ятника поету. Підсумки конкурсу підбивали в майстерні Віктора Зарецького та Алли Горської. На зібранні були присутні літератори, серед них й Іван Драч [2, 27]. Микола Малишко подав свій скульптурний проєкт на цей конкурс. Окрім нього в конкурсі брали участь друзі Малишка – Володимир Прядка та Олексій Кожеков.

Саме проєкт Миколи Малишка затвердили до виконання. На той час вже було домовлено про матеріал, в якому мав бути реалізований пам'ятник. Це був камінь – граніт, що знаходився на території Художнього комбінату. Малишко прив'язується до цього матеріалу і в ескізі показує саме його. Він виготовив макет (ескіз) пам'ятника з глини, а його товариш Володимир Прядка допоміг зробити зліпок із гіпсу² (рис. 4).

Рис. 4. Микола Малишко. Ескіз пам'ятника Василю Симоненку. 1963. Фото з сімейного архіву родини Малишків.

Проте виявилось, що завдяки діяльності Спілки художників та місцевої влади на могилі поета було встановлено бронзове погруддя Василя Симоненка. Після цього Малишко більше не повертався до цієї теми.³

Разом з колегами по клубу Аллою Горською та Опанасом Заливахою у 1964 році взяв участь у виставці, присвяченій 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка, яка проходила у стінах Київського державного університету. Малишко разом з групою студентів допомагав А. Горській реалізувати сценографію урочистої події. Це був геометричний орнамент, створений поєднанням світлого кобальту з жовтим світлим кадмієм. Створювалася враження тепло-холодної гри кольорів, а О. Заливаха

створив вітраж, котрий було знищено напередодні початку урочистостей.

У 1967 р. Микола Малишко взяв участь в організації художнього оформлення урочистого святкування з нагоди 70-річного ювілею Леся Курбаса (спільно з Віктором Григоровим, Віктором Пономарьовим, Володимиром Прядкою, Жозефом Ліньовим та Борисом Бистровим).

Ці часи, історичний період у вітчизняній культурі, що згодом матиме назву «шістдесятництва», наклав важливий відбиток на всю подальшу творчу долю Миколи Малишка. Та епоха позначалась високим рівнем підйому українського національного та патріотичного духу. Важливу роль у формуванні національної ідентичності відіграла саме творча молодь, яка щоразу у своїй роботі зверталася до видатних українських діячів минулого [2, 25–27].

У 1963 р. за наказом керівництва Інституту було створено Науково-творче студентське товариство (далі НТСТ), яке стало підрозділом клубу творчої молоді. За підсумками голосування Товариство очолив Микола Малишко.

Студентами підрозділу було проведено кілька інститутських виставок. Також Микола Малишко разом із Віктором Григоровим та Віктором Пономарьовим організували культурні заходи за межами свого навчального закладу. Однією з таких подій стала виставка в гуртожитку університету Шевченка, яка викликала невдоволення у партійних функціонерів, що вбачали в ній прояви формалізму.

У 1967 році Малишко виконав дві монументальні скульптури на замовлення Південного машинобудівного заводу ім. О. М. Макарова, що знаходився в Дніпропетровську. Там саме будували кафе для молоді, де і розмістили твори. Це були скульптурні композиції «Космонавт» (рельєф, виконаний з металу) та «Піаністка» (дерев'яна скульптура).

Замовлення виконувалося таємно в тирі, який знаходився в підвалі Інституту, за домовленістю з проректором з господарської частини. Знайшлися і прекрасні помічники: брат Петро Малишко та товариш Олексій Кожеков [12, 9; 2, 177].⁴

Наукова новизна. Виявлено та досліджено, а також зафіксовано у мистецтвознавчому дискурсі невідомі факти з творчої біографії Миколи Малишка, зокрема

часів його активної участі у клубі творчої молоді «Сучасник» та проєктів, які реалізував художник з колегами в період навчання в КДХІ. У статті вперше встановлено безпосередній зв'язок студентських осередків КДХІ з клубом творчої молоді.

Висновки. Під час роботи над статтею було виявлено нові та невідомі факти з творчої біографії та діяльності Миколи Малишка з 1961 р. до 1967 р. У цей час Малишко пробує себе в якості живописця-станковіста, живописця-монументаліста (мозаїчиста), скульптора.

Ще під час навчання в училищі ним було створено портретну мозаїку з граніту, присвячену 100-річчю з дня смерті Т. Г. Шевченка. У 1962–1964 рр. під час літньої студентської практики почали формуватися основи творчого стилю Миколи Малишка. Він створив серію картонів, де вперше було розроблено його індивідуальну живописну манеру.

На початку 60-х у КДХІ було відновлено монументально-декоративну майстерню, яку очолив випускник КДХІ В. А. Чеканюк. Малишко був його студентом. Випускники-монументалісти працювали над проєктом оформлення Київського хореографічного училища, для якого М. Малишко створив мозаїчну композицію під назвою «Танок», що була доповнена фрескою «Хлопчик грає на сопілці, коло нього люди».

Ще будучи студентом, у 1967 р. Малишко оформив залу для урочистостей присвячених 70-річчю з дня народження Леся Курбаса. Того ж року він виконав дві монументальні скульптури на замовлення Південного машинобудівного заводу ім. О. М. Макарова (Дніпропетровськ).

З 1961 року Микола Малишко був членом КТМ «Сучасник». У 1963–1964 рр. він бере участь у конкурсі на створення посмертного пам'ятника Василю Симоненку, проєкт якого так і не було реалізовано.

Разом з Аллою Горською та Опанасом Заливахою Микола Малишко взяв участь у тематичній виставці, що відбулася у 1964 р. у КДУ імені Т. Г. Шевченка. Навчаючись у майстерні монументального живопису у 1967 р. Малишко оформив залу для урочистостей присвячених 70-річчю з дня народження Леся Курбаса. Того ж року він виконав дві монументальні скульптури на замовлення Південного машинобудівного заводу ім. О. М. Макарова (Дніпропетровськ).

Також у роботі було встановлено коло викладачів та художників, з котрими співпрацював М. Малишко в той час. Ними були: Ілля Штільман, Микола Стороженко, Вілен Чеканюк, викладач рисунку Олександр Сиротенко, Володимир Костецький, Сергій Подерев'янський, Володимир Денисов, Олександр Будніков, керівник майстерні театрального-декоративного живопису Микола Духновський, Наталя Вергун, Ігор Сальцев, мистецтвознавець Платон Білецький. Дружми-однокурсниками митця були: Віктор Григоров, Федір Тетянич, Олексій Кожеков, Віктор Пономарьов, Лев Балкінд, Петро Кот, Віктор Присталенко, Ростислав Звягінцев. Усі ці люди вплинули на формування ідей та художньої мови його творів, у котрій червоною ниткою проходить любов до рідного краю та національних традицій українського народу.

Примітки

¹ Проєкт залишився на рівні розробки ескізів та не був реалізований. Роботи не збереглися до нашого часу, так само не збереглися ескізи та фотоматеріали з зображенням цих творів.

² На той час Прядка навчався на скульптурному факультеті КДХІ.

³ Всі матеріали проєкту пам'ятника, які зберігалися в музеї Шістдесятництва, наразі втрачено.

⁴ На жаль, скульптури не збереглися до нашого часу, так само не вдалося віднайти фотоматеріали з зображенням цих творів.

Література

1. Бажан О. Г. Клуби творчої молоді в УРСР у 1960-х рр. Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наукова думка, 2007. Т. 4: Ка–Ком. С. 356.

2. Білокінь С. Клуб творчої молоді «Сучасник» (1960–1965). Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 63 с.

3. Григоров В. Відновлення та робота майстерні монументального живопису Київського художнього інституту в 60–80-х рр. ХХ ст. Українська академія мистецтва: дослідницькі та науково-методичні праці. 2017. Вип. 26. С. 277–283.

4. Корогодський Р. Гніздо Малишків. Друзі. Київ. 2004. № 1–2. С. 175–190.

5. Малишко Микола. Лінія. Київ: Артбук, 2018. 232 с.: іл.

6. Професори НАОМА (1917–2012). Українська академія мистецтва. Спеціальний випуск. Київ, 2012. 272 с.

7. Бесіда Юрія Горпинича з художником М. О. Малишком та його дружиною

Н. М. Денисовою. с. Малютянка, Київської обл., 2015–2016 рр.

8. Левченко Ю. Майстерня монументального живопису у 70–80-ті роки [Рукопис]: [бесіда з худож.-монументалістом Ю. Левченком, 23 берез., 2017 р. / провів та записав В. Григоров]. 9 с.

9. Переписка с вышестоящими организациями по вопросам обучения студентов-иностранцев, организация учебно-творческих мастерских и др. за 1963 год. Державний архів міста Києва (Держархів м. Києва). Ф. Р-622. Оп. 2. Арк. 1-92.

10. Переписка с Министерством культуры УССР и Минвузом УССР по учебно-методическим вопросам. Держархів м. Києва. Ф. Р-622. Оп. 2. Спр. 575. Арк. 1-157.

11. Переписка с Министерством культуры УССР и Минвузом УССР по учебно-методическим вопросам. Держархів м. Києва. Ф. Р-622. Оп. 2. Спр. 600. Арк. 1-162.

12. Свобода, як виявляється, – це воля для сваволі... : [бесіда Олени Єгорушкіної та Павла Гудімова з художником М. О. Малишко та його дружиною Н. М. Денисовою]. с. Малютянка, Київської обл., 2012–2013 рр. 24 с.

13. Факультет живописи. Отчет о работе кафедры композиции за 1967/1968 учеб. год. Держархів м. Києва. Ф. Р-622. Оп. 2. Спр. 687. Арк. 1-5.

References

1. Vazhan O. H. (2007). Clubs of creative youth in the USSR in the 1960s. Encyclopedia of the History of Ukraine: in 10 vols. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

2. Bilokinj S. (2012). Creative youth club «Suchasnyk» (1960–1965). Kyiv: Vydavnychyj dim «Kyjevo-Moghyljansjka akademija» [in Ukrainian].

3. Ghryghorov V. (2017). Restoration and work of the studio of monumental painting of the Kyiv Art Institute in the 60-80's of the XX century. Ukrainian Academy of Arts: research and scientific-methodical works., 26, 277–283 [in Ukrainian].

4. Korohodskyi R. (2004). Malyshkiv's nest. Friends. Kyiv, 1–2, 175–190 [in Ukrainian].

5. Malyshko Mykola. Line. (2018). Kyiv: Artbuk [in Ukrainian].

6. Professors of NAOMA (1917–2012). Ukrainian Academy of Arts. (2012). Special issue. Kyiv [in Ukrainian].

7. Conversation of Yurii Horpynych with the artist M. O. Malyshko and his wife N. M. Denysovoia. (2015–2016). Maliutianka [in Ukrainian].

8. Levchenko Yu. (2017). Monumental painting workshop in the 70-80s [Manuscript]: [conversation with an artist-monumentalist Yu. Levchenko [in Ukrainian].

9. Correspondence with higher organizations on the training of foreign students, the organization of educational and creative workshops, etc. for 1963. State Archives of Kyiv (Derzhavnyj arkhiv mista Kyjeva). F. R-622. Op. 2. Pp. 1–92 [in Russian].

10. Correspondence with the Ministry of Culture of the Ukrainian SSR and the Ministry of Higher Education of the Ukrainian SSR on educational and methodological issues. State Archives of Kyiv (Derzhavnyj arkhiv mista Kyjeva). F. R-622. Op. 2. Spr. 575. Pp. 1 – 157 [in Russian].

11. Correspondence with the Ministry of Culture of the Ukrainian SSR and the Ministry of Higher Education of the Ukrainian SSR on educational and methodological issues. State Archives of Kyiv (Derzhavnyj arkhiv mista Kyjeva). F. R-622. Op. 2. Spr. 600. Pp. 1 – 162 [in Russian].

12. Freedom, as it turns out, is a will for arbitrariness...: [conversation of Olena Yehorushkina ta Pavla Hudimova with the artist M. O. Malyshko and his wife N. M. Denysova. (2012–2013). Maliutianka. [in Ukrainian].

13. Faculty of Painting. Report on the work of the Department of Composition for 1967/1968 studies year. State Archives of Kyiv (Derzhavnyj arkhiv mista Kyjeva). F. R-622. Op. 2. Spr. 687. Pp. 1 5 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 15.01.2021

Отримано після доопрацювання 19.02.2021

Прийнято до друку 26.02.2021